

INATSIARTUT
DET GRØNLANDSKE PARLAMENT
Kort fortalt

Mødesalen i Inatsisartut med islommer bagved talerstolen.

Udgivet af Bureau for Inatsisartut
Juni 2019

Fotos: Bureau for Inatsisartut, medmindre andet er oplyst
Trykt på 150g Arctic Volume White papir

VELKOMMEN TIL INATSIARTUT

Gæster i Inatsisartut bemærker ofte, at Salen i Inatsisartut er meget mindre, end de havde ventet. Men den beskedne størrelse er ikke til hinder for, at der træffes beslutninger af stor betydning for det grønlandske samfund.

Bag talerstolen er Salen udsmykket med to stentøjsfigurer af den smukke islom udført af Jens Rosing. Ifølge overleveringen skulle islommen være forbilledet for vor kajaks formgivning, og skind fra islommen medbragtes som fangstamulet i kajakken. Med sin klangfulde stemme er islommen et stærkt grønlandsk symbol for veltalenhed. Samtidig er fuglen utroligt skarpøjet og årvågen og derfor vanskelig at overliste, hvorfor den naturligt hører hjemme bag talerstolen i Inatsisartut.

Det er vort håb, at denne pjeces må give vore gæster en fornemmelse af arbejdsformen i Inatsisartut og det arbejde, der udføres på denne arbejdsplads.

Formandskabet for Inatsisartut

BESØG INATSIARTUT

Enhver har adgang til at overvære debatterne i Salen. Debatterne i Inatsisartut kan følges på såvel grønlandsk som dansk (oversat af simultantolke).

Under samlingerne TV-transmitterer KNR direkte fra Salen. Debatten kan også følges via internettet.

I de perioder, hvor Inatsisartut ikke er samlet, tilbydes der rundvisninger hver dag fra mandag til fredag kl. 13. Yderligere informationer findes på inatsisartut.gl/besoeg

FRA LANDSRÅD OVER LANDSTING TIL INATSISARTUT

Folkestyrets historie i Grønland rækker tilbage til 1862 i Syd- og 1863 i Nordgrønland, da Forstanderskabene blev indført for at højne befolkningens levestandard. Forstanderskabene skulle fungere som repræsentative organer i de grønlandske distrikter for at tage sig af lokale stridigheder og sociale problemer.

Med et ønske om at nedtone den dominerende stilling, som Den Kongelige Grønlandske Handel (KGH) udgjorde uden at være underlagt nogen parlamentarisk kontrol, blev handel og samfundets øvrige administration adskilt af hinanden, da Loven om Styrelse af Kolonierne i Grønland m.m. af 27. maj 1908 trådte i kraft. Grønland blev delt op i to administrative enheder, den ene fra Aasiaat mod syd, den anden fra Ilulissat mod nord.

Nord- og Sydgrønlands Landsråds pokaler. A. Dragsted, København, 1936. Sølv.

Samtidigt blev der oprettet Kommuneråd og to Landsråd. Mens Kommunerådene skulle fungere som lokale administrationsorganer i kommunerne, var de to Landsråd for henholdsvis Nordgrønland og Sydgrønland en nyskabelse, som var tiltænkt større opgaver.

Landsrådene mødtes første gang i 1911 og derefter én gang om året for at drøfte anliggender som vedrørte deres del af landet, og for at komme med udspil til regeringen i Dan-

mark, men uden at have nogen beslutningsmuligheder som sådan.

Efter 2. verdenskrig, hvor Grønland havde været isoleret fra Danmark, var der behov for en videre udvikling af det grønlandske samfund. Et besøg af den danske statsminister Hans Hedtoft i august 1948 resulterede i G-50 betænkningen, som lagde op til otte nye love om nyordningen i Grønland. Deres vedtagelse den 27. maj 1950 betød, at de to Landsråd blev lagt sammen til ét råd med sæde i Nuuk, som skulle samles én gang årligt.

I kølvandet af nyordningen fik både mænd og kvinder over 23 år stemmeret, og denne nye ret kunne udnyttes, da befolkningen den 29. juni 1951 for første gang fik mulighed for at stemme til Landsrådet. Der var ikke partier, men kandidater som stillede op som enkeltpersoner.

Det første folkevalgte Landsråd i 1951. På bordet Landsrådenes to pokaler. Billede: Arktisk Institut

Den første formand for Landsrådet, som ikke var udpeget administrativt fra Styrelsen i Danmark, men valgt blandt Landsrådets egne medlemmer, blev Erling Høegh, valgt den 23. maj 1967.

Landsrådets første folkevalgte formand Erling Høegh. Maleri af Lars Bror Larsen, 1987

Med indførelsen af Hjemmestyret i 1979 fik Grønland sin egen regering, Landsstyret, og dermed mulighed for selv at kunne lovgive og forvalte inden for næsten alle områder. Samtidigt blev Landsrådet ændret til Landstinget. I Hjemmestyrets første år var formanden for Landstinget også formand for Landsstyret. Dette blev først ændret i 1988, da Landstinget og Landsstyret hver fik sin formand, og rammerne for den lovgivende og den udøvende magt dermed blev adskilt fra hinanden.

Loven om Hjemmestyre overrækkes af Dronningen til Landsrådets formand den 1. maj 1979. Maleri af Bodil Kaalund, 1989

Retten til selvbestemmelse blev yderligere udvidet med indførelsen af selvstyre den 21. juni 2009, som indebærer at yderligere ansvarsområder kan overtages. Kun få områder er undtaget. Det gælder blandt andet justits-, forsvars- og pengepolitikken. Samtidigt blev begrebet "Landstinget" med Loven om Selvstyre i Grønland ændret til "Inatsisartut".

Overrækkelse af Selvstyreloven den 21. juni 2009. Billede: Leiff Josefsen

FORMÆND FOR LANDSTINGET OG INATSISARTUT

- 1979-88 Jonathan Motzfeldt (Siumut)
- 1989-91 Lars Chemnitz (Atassut)
- 1991-95 Bendt Frederiksen (Siumut)
- 1995-97 Knud Sørensen (Atassut)
- 1997 Jonathan Motzfeldt (Siumut)
- 1997-99 Anders Andreasen (Siumut)
- 1999 Johan Lund Olsen (Inuit Ataqatigiit)
- 1999-2000 Ole Lyngø (Inuit Ataqatigiit)
- 2001 Anders Andreasen (Siumut)
- 2001-02 Daniel Skifte (Atassut)
- 2002-08 Jonathan Motzfeldt (Siumut)
- 2008-09 Ruth Heilmann (Siumut)
- 2009-13 Josef Motzfeldt (Inuit Ataqatigiit)
- 2013-18 Lars-Emil Johansen (Siumut)
- 2018 Hans Enoksen (Partii Naleraq)
- Siden 2018 Vivian Motzfeldt (Siumut)

Maleri af Tikkiil Pjettursson, 2003

Ole Lyngø

Maleri af Tikkiil Pjettursson, 2009

Daniel Skifte

Ruth Heilmann

Josef Motzfeldt

Lars-Emil Johansen

Hans Enoksen

Vivian Motzfeldt

Maleri af Bror Larsen, 1986

Jonathan Motzfeldt

Maleri af Bror Larsen, 1986

Lars Chemnitz

Maleri af Hans Berg, 1999

Bendt Frederiksen

Maleri af Tikkiil Pjettursson, 2002

Knud Sørensen

Maleri af Tikkiil Pjettursson, 2003

Anders Andreasen

Maleri af Tikkiil Pjettursson, 2003

Johan Lund Olsen

INATSIARTUT OG NAALAKKERSUISUT – det parlamentariske systems grundsten

Inatsisartut betyder "Dem der laver love". Inatsisartut er Grønlands parlament. Naalakkersuisut betyder "Dem der bestemmer". Naalakkersuisut er Grønlands regering. Inatsisartut og Naalakkersuisut er begge en del af Grønlands Selvstyre.

Overordnet er Inatsisartuts væsentlige opgaver at vedtage landets love, føre tilsyn med Naalakkersuisut og vælge dets formand og behandle finansloven.

Inatsisartuts opgave er dermed at lovgive, mens Naalakkersuisuts opgave er at føre lovene ud i livet. Inatsisartut er samlet set "Naalakkersuisuts arbejdsgiver".

Det parlamentariske system bygger dermed på en ansvars- og magtdeling mellem parlamentet (Inatsisartut) og regeringen (Naalakkersuisut). Formanden for Naalakkersuisut vælges af Inatsisartut. Ligeledes skal Inatsisartut godkende regeringen, som formanden for Naalakkersuisut sammensætter. Er Inatsisartut ikke tilfreds med regeringen eller med enkelte medlemmer heraf, kan Inatsisartut afsætte regeringen eller det pågældende medlem. Men formanden for Naalakkersuisut kan i så fald udskrive valg og dermed opløse Inatsisartut.

VALG TIL INATSIARTUT

Inatsisartut bliver valgt af borgerne i Grønland. Denne styreform kaldes "repræsentativt demokrati". Der vælges 31 medlemmer til Inatsisartut mindst hver fjerde år. Medlemmerne af Inatsisartut vælges ved almindelige, direkte, frie, lige og hemmelige valg.

For at man kan vælges til Inatsisartut skal følgende betingelser være opfyldt (de såkaldte "valgbarhedskrav"):

- Kandidaten skal selv have valgret (d.v.s. stemmeret).
- Kandidaten må ikke have begået kriminelle handlinger af en karakter, som efter almindelig opfattelse gør vedkommende uværdig til at være medlem af Inatsisartut (det såkaldte "værdighedskrav").

Om værdighedskravet er opfyldt, afgøres af Inatsisartut efter indstilling fra Udvalget til Valgs Prøvelse efter at valget er afholdt.

Valgplakater.

For at deltage i valget til Inatsisartut, skal man være optaget på valglisten. Betingelserne for at blive optaget på valglisten er:

- Vælgeren skal have dansk indfødsret.
- Vælgeren skal være fyldt 18 år senest på valgdagen.
- Vælgeren skal have fast bopæl i Grønland på valgdagen, og umiddelbart forud for valgdagen have haft fast bopæl i Grønland i mindst 6 måneder.
- Vælgeren må ikke være umyndiggjort.

Når valgets samlede resultat skal opgøres, foretages en sammentælling af stemmetallene for alle de opstillede partier og kandidater efter d'Hondts metoden (forholdstalsvalgmetoden).

Siden 1998 er Grønland ikke længere inddelt i valgkredse. Hele landet udgør dermed kun én valgkreds, hvilket er i harmoni med princippet om at valgretten er lige for alle. Med denne konstruktion har man ønsket at fremme overordnede landspolitiske aspekter i Inatsisartuts arbejde. Medlemmerne af Inatsisartut skal således ikke føre lokalpolitik og ikke fremhæve eller repræsentere regionale særinteresser, men arbejde for hele Grønlands bedste.

Mandatfordeling

Siden 1979 er der afholdt valg i alt 13 gange. Baseret på det seneste valg den 24. april 2018, med efterfølgende ændringer pga. partiskifter, er mandatfordelingen som følger:

Siumut	10	medlemmer
Inuit Ataqatigiit	8	medlemmer
Demokraterne	6	medlemmer
Partii Naleraq	3	medlemmer
Atassut	2	medlemmer
Nunatta Qitornai	1	medlem
Samarbejdspartiet	1	medlem

De nyvalgte medlemmer af Inatsisartut ved den konstituerende samling den 15. maj 2018.

PARTIER

Følgende partier er p.t. repræsenteret i Inatsisartut:

Atassut

Atassut startede som parti i 1978. Partiet er et liberalt-konservativt parti. Da idéen om selvstændighed opstod, påbegyndte Atassut et arbejde for at bevare forbindelsen og samarbejdet i Rigsfællesskabet. Siden partiets begyndelse er Atassut fortalende for "mennesket i centrum" og finder det vigtigt, at familier og ældre har trygge rammer. Atassut driver partiet med selvstændige erhvervsdrivende for øje og arbejder for, at befolkningen skal kunne forsøge sig selv.

Demokraterne

Demokraterne er et liberalt parti, der arbejder for størst mulig grad af personlig frihed til den enkelte borger. Demo-

kraterne mener på den baggrund, at alle skatter og afgifter skal holdes på et minimum således, at borgere og virksomheder har frihed til selv at forvalte deres egne penge. Partiet mener herudover, at den politiske indsats bør koncentrerer om at minimere de sociale problemer, om at højne uddannelsesniveaueet og om at skabe de bedst mulige rammer for erhvervs livet.

Inuit Ataqaṭigiit

Inuit Ataqaṭigiit's formål er opnåelse af selvstændighed for Grønland, økonomisk såvel som folkeretligt. Landets politiske og økonomiske udvikling skal være bæredygtigt menneskeligt, socialt og miljømæssigt og tage udgangspunkt i vores grønlandske kultur. Samfundet og dets institutioner opbygges på demokratiske principper og værdier og under respekt for de universelle menneskerettigheder. Det skal sikres, at værdier skabt i samfundet kommer hele samfundet til gode. Den gensidige respekt, ligestilling, lighed og social solidaritet med hinanden er grundlaget for partiets politiske arbejde.

Nunatta Qitornai

Nunatta Qitornai ("Vort Lands Efterkommere") blev stiftet som parti i marts 2018 i Nuuk. Partiet markerer sig som en selvstændighedsbevægelse, hvor frihed, glæde og vækst er udgangspunktet for partiets politiske arbejde. Grønlands selvstændighed er partiets vigtigste målsætning. Nunatta Qitornai anfører selvforsørgelse på alle led som en vigtig forudsætning for Grønlands selvstændighed. Nunatta Qitornai har placeret sig i centrum-højre i det politiske spektrum, og partiet arbejder for at skabe kompromisser og samarbejde i grønlandsk politik.

Partii Naleraq

Partii Naleraq blev dannet i 2014. Partiets politiske mål-

sætninger er dannelse af en grønlandsk stat, respekt for mennesket i samfundet, og at der er vilje til at skabe lige muligheder for alle; en selv bærende økonomi; at landet styres ud fra åbent demokrati; at udvinding af råstofferne sker med deltagelse af lokale grønlandere og under hensyntagen til miljøet; og at der arbejdes for at skabe bedre vilkår for de mindre bemidlede.

Samarbejds partiet

Samarbejds partiets vision for Grønland: Sammen er vi stærkere. Samarbejds partiet vil arbejde for retfærdighed og livskvalitet, bygget på brede politiske forlig og respekt for demokratiet.

Siumut

Siumut startede som parti i 1977. Siumuts formål er at få udbredt og implementeret et ikke undertrykt samfund, hvor folk udvikler sig kollektivt, og hvor man udbreder og får anerkendt ideen om at udvikle evnen til at hjælpe hinanden, og at denne tankegang udbredes og accepteres på grundlag af partiets politik og interesser. Med dette som udgangspunkt fastsættes grundlæggende økonomiske, kulturelle mål og holdninger.

Beskrivelsen af partierne er udarbejdet af de enkelte partier selv.

Procession i forbindelse med efterårssamlingens start den 3. oktober 2018.

SÅDAN ARBEJDER INATSISARTUT

Lovgivningskompetencen indebærer, at Inatsisartut har den absolutte magt over finanserne (landskassen). Ingen udgift kan afholdes og ingen skatter og afgifter opkræves uden at Inatsisartut har godkendt dette.

De love, som Inatsisartut vedtager, må ikke stride imod Grundloven, Selvstyreloven eller internationale konventioner. Lovene bør desuden være i overensstemmelse med den gældende lovgivning og med god forvaltningskik.

Arbejdsåret

Inatsisartut arbejder efter et parlamentarisk arbejdsår, som indledes den anden fredag i september og som varer et år.

Inatsisartut samles mindst to gange om året til ordinære samlinger, en efterårssamling og en forårssamling. Hver samling varer typisk mellem to og tre måneder. Hvis særlige omstændigheder gør det nødvendigt, kan Inatsisartut desuden indkaldes ekstraordinært.

Perioderne udenfor samlingerne benyttes til politisk arbejde og til forberedelse af kommende samlinger. Hertil kommer, at arbejdet i udvalgene strækker sig over hele året, d.v.s. også udenfor samlingerne.

Formandskabet for Inatsisartut

Efter et valg og derefter hvert år ved begyndelsen af efterårssamlingen vælger Inatsisartut en formand og fire næstformænd, som tilsammen udgør formandskabet for Inatsisartut. Formandskabet repræsenterer Inatsisartut udadtil og sikrer, at arbejdet tilrettelægges og afvikles på forsvarlig vis.

Formandskabet for Inatsisartut med formanden Vivian Motzfeldt i midten, november 2018.

Lovgivningsprocessen

På dagsordenen for en samling kan følgende optages til behandling:

- **Lovforslag**, som enten kan fremsættes af medlemmer af Inatsisartut eller af Naalakkersuisut. Lovforslag skal underkastes tre behandlinger i Salen, før endelig vedtagelse kan ske.
- **Beslutningsforslag**, d.v.s. forslag som pålægger Naalakkersuisut at tage initiativ til ændring af gældende regler. Beslutningsforslag kan fremsættes af enten Naalakkersuisut selv eller af medlemmer af Inatsisartut og skal underkastes to behandlinger i Salen, før endelig vedtagelse kan ske. Også forslag om, at danske love eller internationale konventioner skal finde anvendelse for Grønland, behandles i form som et beslutningsforslag, men kan alene fremsættes af Naalakkersuisut.
- **Redegørelser**, som Naalakkersuisut har fremlagt med ønske om forhandling, d.v.s. drøftelse i Salen. Redegørelser forhandles kun i særlige tilfælde.
- **Forespørgselsdebatter**, som har til formål at bringe et offentligt anliggende til forhandling og at afkræve Naalakkersuisut en forklaring. Forespørgselsdebatter kan rejses af medlemmer af Inatsisartut.

Udvalgsarbejde

Udvalgsarbejdet indgår som en vigtig del i Inatsisartuts lov- og beslutningsproces. Hvert udvalg består af fem eller syv medlemmer. Udvalgenes hovedopgave er nemlig at gennemgå og afgive indstilling vedrørende de lovforslag, som Inatsisartut henviser til udvalgsbehandling.

Herudover skal udvalgene holde sig ajour med deres arbejdsområde og føre tilsyn med, at forvaltningen foretaget af Naalakkersuisut holder sig inden for lovens rammer. Udvalgene har dermed en vigtig kontrollerende funktion af Naalakkersuisuts arbejde.

HVIS DU VIL VIDE MERE

På Inatsisartuts hjemmeside inatsisartut.gl finder du uddybende informationer om det grønlandske parlament, herunder publikationen "Inatsisartut - det grønlandske parlament", som går mere i dybden med de emner i denne brochure, og som også indeholder et særskilt kapitel om kunst i Inatsisartut.

Derudover finder du blandt andet oplysninger om Inatsisartuts aktuelle sammensætning, om formandskabet og om de seneste lov- og beslutningsforslag, som Inatsisartut har behandlet eller kommer til at tage stilling til på sin næste samling.

Inatsisartuts (tidligere Landsrådet) klokke. Georg Jensens Sølvsmedie, 1975. Grønlandsk sølv.

Postboks 1060 · 3900 Nuuk

inatsisartut@inatsisartut.gl · www.inatsisartut.gl